

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput Ultimum. (a) Idem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

l. 7. §. dato, de iurejur. 3. post rem 56. de re iudic. neque delatione iuramenti renunciat privilegio maritus, sed iuramento declarat ei non competere privilegium; quia idoneus est totis decem solvendis. Conducit singularis in re simili textus in l. adoptionum 8 §. patronus, vers. Aut si me deferente. ff. de in ius vocando, junctim l. 2. C. de bonis libert. Diversum est si in controversia de datione dotis iurasset mulier decem se in dotem dedisse; tunc enim videretur juratum de facto dationis, non de jure exactionis, aut debiti; & idem saluum esset marito privilegium etiam post iuramentum, d. l. cum qui 30. §. si mulier; quam ita exponunt post antiquiores Faber in ration. ibi, Barbosa in d. l. maritum 12. num. 39. Secundò accipi potest textus ille ut differentia ibi proposita non sit referenda ad terminos hujus privilegii, sed ad eam casum, in quo maritus propter impensas in dotem factas, de quibus in l. unica, §. taceat C. de rei uxoris action. contendebat se totam dotem reddere non debere; in qua controversia si iuramentum mulieri detulerit, eaque juraverit decem dotis sibi deberi, integra decem reddenda erunt, quasi decisa per jurandum quaestione retentionis impensarum: sin autem juraverit, se decem in dotem dedisse, adhuc locus erit retentioni ob impensas, ut id dumtaxat praestetur, quod deductis impensis restitui oportet; quo modo ferè exaudit textum illum Cujacius lib. 18. Pauli ad edict. in d. l. eum qui 30. §. si mulier: & expendi ad rem potest Javolentus in l. Marcio 41. §. ult. ff. de legat. 2. cui jungendus Cujacius ibi, & lib. 26. observ. 13. Goveanus lib. 1. variar. cap. 13. Barbosa in rubric. solut. matrim. 3. p. num. 28. Faber lib. 1. coniect. cap. 3.

10. Dissolventur alia fundam. menta.

Nec etiam facit pro contraria sententia textus in d. l. unica §. cum autem C. de rei uxoris action. quia respondendum est, verba illa, nullo pacto adhibito, referenda esse, non ad casum privilegii maritalis, quoad exactionem solidi, sed ad casum restitutionis dotis annua, bima, trima die, in actione rei uxoris, quia quoad hunc effectum pactio mariti de dote statim restituenda, est efficax, si fiat in continenti tempore solui matrimonii, si-ve divorcii, non sit ex intervallo, l. iuris 7. §. quinto, ff. de pactis. Nec hac interpretatione admittitur violatur contextus dicti §. cum autem, quasi scilicet mentio pactionis referri potius debeat ad privilegii praesentis casum, qui proximior, & immediatus procedit, quam ad casum dilationis dotis restituendae, qui remotior est; quippe praeterquam quod novum non est in jure, aliisque libris, vocem quae absurdè ad proxima

referretur, referri ad remotiora, id facilius admittitur in dicto §. cum autem; ubi unà orationis contexturà, & ferè periodo, innovat Justinianus utramque differentiam actionis rei uxoris, & ex stipulatu, tam circa solidi exactionem, quam dilationem dotis solvendae. Nec etiam obstant verba illa; in hac parte, dicti §. cum autem; quia etiam relata, ut referenda sunt, ad utramque partem, seu differentiam propositam in initio dicti §. cum autem, nimirum de exactione solidi, & dilationem dotis solvendae; non tamen evincunt valere pactionem soluti matrimonii tempore adhibitam, ut maritus condemnatur ultra quam facere potest; sed differre jus innovatum à Justiniano in hac parte, si-ve in duabus his differentiis, ab innovato in §§. praecedentibus, in quibus retinetur jus antiquum, si-ve natura actionis ex stipulatu pro dote, veluti in eo ut cesset edictum de alterutro, ut dos apud maritum non maneat mortuà uxore, sed haeredibus ejus restituatur, ut retentiones ex dote non fiant, dicta l. unica §. Primum itaque §. cum sequent. At verò in dicto §. cum autem, privilegium praesens, & dilatio dotis solvendae, quae propria fuerant actionis rei uxoris, comprobantur, & transferuntur ad actionem ex stipulatu. Nec obstat quod de milite, & nobili dicebamus; nam cum illis non competat hoc privilegium ob reverentiam illis debitam, ut supra retuli, idem potest ab illis renunciari. Nec tandem facit pro contraria sententia textus in d. l. si quis in conscribendo, quia respondetur, in eo textu agi de peculiari privilegio sacerdotum Ecclesiae Constantinopolitanae, de quo in authent. Sancimus. C. de Episcopis & clericis. Et si credimus Baronio tom. 7. anno Christi 528. textus ille non est Justiniani, sed Epiphani, seu Menae, Praesulis Constantinop. Jure verò Pontificio non posse clericum renunciare privilegio, de quo in eo textu, jam probavi in cap. si diligenti, de foro comper.

21. Pro colophone hujus commentarii circa privilegium quod hucusque illustravimus, notandi sunt textus in l. 4. §. sed & si mulier, ff. de doli except. l. si mulier 21. §. ultim. & l. 13. ff. solut. matrim. l. 21. §. ult. ff. rev. amot. l. 5. §. idem Justinianus, de liber. legat. l. tutorem 37. §. 2. ff. de admistr. tut. l. si bona 40. ff. de oper. libert. l. quamvis 8. §. si mulier, ff. ad Vellejanum, l. ult. C. de his qua in fraudem credit. l. si provata 27. ff. de religiosis, l. si quis crediderit 49. ff. de pactis, l. 1. §. sed si jam factum, ff. de collat. dot. l. si socius 81. ff. pro socio.

CAPUT ULTIMUM.

(a) Idem.

IS qui conqueritur indebitam pecuniam se solvisse, probare tenetur, quod indebitè sit soluta, nisi ejus adversarius solutionem inficiens exinde convincatur; tunc enim diffidenti onus incumbit probandi quod debitum recepisset.

NOTÆ.

1. (a) Dem.] Gregorius IX. videlicet, qui textum hunc transcripsit in l. cum de indebito 25. ff. de probat. cujus §. primam partem etiam retulit D. D. Gonzal, in Decretal. Tom. III. Pars I.

lit ipse Gregorius in cap. si cautio, de fide instrum. ubi jam notavi: textum autem in dicta l. cum de indebito, non Pauli, ut praesertim inscriptio, sed Tribonianus esse, qui plura in ea ad usum fore supposuit, & accommodavit, docuerunt

runt Gifanius in l. 1. C. de condit. indeb. Ferrerius & Cujacius lib. 3. qq. Pauli, in eodem textu, Faber lib. 8. coniect. cap. ultimo, in fine, Cludius ad titulum de condit. indeb. cap. 9. num. 31.

COMMENTARIUM.

2. **Conclusio deducitur & probatur.**
 EX præfenti textu, prout jacet hic, vel in dicta l. cum de indebito, sequens communiter deducitur assertio: Conquerens se indebitum solvisse, id probare debet, nisi qui accepit, neget se accepisse, quatenus illi incumbit onus probandi. Probat ab specie textus in dicta l. cum de indebito 25. C. de probat. Illustrant ultra congestos à Barbosa, & Garanna hic, Cujacius in præfenti, & in dicta l. cum de indebito, Gifanius in dicta l. 1. C. de condit. indeb. Cludius ad tit. de condit. indeb. cap. 9. num. 31.

3. **Traditur ratio dubitandi.**
 Sed pro dubitandi ratione ita insurgo in regulam, & ejus exceptionem in præfenti relatas: Si repetens indebitum hanc qualitatem teneatur probare, ad impossibile obligari videtur, contra regulam nemo potest, in 6. adstringitur enim ad probandam negativam, quod scilicet pecuniam, quam solvit, non debeat: constat autem negativam probationem impossibilem esse, cap. super hoc, de renunc. cap. quoniam contra, de probat. ubi latè illustravi: igitur qui indebitum repetit, non potest cogi ad probandum indebitum solvisse. Deinde contra exceptionem à Gregorio adductam ita argumentor: Convictus de mendacio, privatur jure aliis sibi competente, authentic. & si possessionem, C. qui potiores in pignore; & beneficio, seu privilegio, si quod in causa illi competebar, l. si unus, §. final. ff. pro socio, modò privatur ipsa possessione, l. ult. ff. de rei vind. imò si debitor neget pecuniam sibi numeratam fuisse, & convincatur, amplius non auditur, l. 1. C. de furtis, cap. sollicitudinem, de appel. & merito, quia allegans contraria non est audiendus, l. non potest 44. ff. de reg. jur. Igitur qui negavit se pecuniam accepisse, non potest postea in judicio experiri, dum probare intendit pecuniam debitam accepisse.

4. **De indebiti conditione.**
 Adhuc tamen defendenda est Gregorii constitutio, pro cujus expositione sciendum est, debitum, seu indebitum quatuor modis dici posse. Primò indebitum esse potest utroque jure, civili & naturali, cujus exemplum adducit Glossa in l. 1. ff. hoc titulo, de eo, qui solvit quod promiserat sub conditione, quia tunc pendente nulla orta est obligatio, ideoque repeti potest, l. sub conditione 16. ff. de condit. indeb. idemque procedit si sub die certo promissum sit, §. 1. ejusdem legis, ubi adversativam, autem, non opponi conditioni, sed rationi præcedenti, notavit Gentilis de temporibus appel. cap. 12. ad quem casum spectant textus in l. quod si in diem 16. ff. de pet. heredit. l. 56. §. finali. l. qui Roma 122. §. Flavius, ff. de verb. oblig. l. 3. §. final. ff. si cui plus quam per legem, l. pariter, §. penult. ff. de dote præleg. nisi conditio omnino extitura sit, quia tunc nulla datur repetitio, l. quod si 18. ff. de condit. indeb. Menchaca lib. 5. illustr. cap. 93. Secundò potest esse indebitum naturaliter, debitum verò civiliter, ut in chirographo scripto spe futuræ numerationis; quo casu civilem tantum obligationem, non naturalem dari, latè probant Donellus lib. 14. comment. cap.

37. Duarenus ad titulum C. de non numerat. cap. 4. Acofta in l. si ex cautione, in principio, notab. 1. Tertio potest esse indebitum civiliter, sed debitum naturaliter, ut in pacto nudo; juxta ea quæ latè adduxi in cap. 1. de pactis. Quarto potest evenire, ut debitum sit utroque jure, sed indebitum ope exceptionis, ut in casibus Vellejani, Macedoniani, & similibus, ex quibus obligationibus duæ priores, naturalis videlicet & civilis, simul impediunt repetitionem. Eum enim effectum habet obligatio naturalis, l. naturalis, ff. de oblig. & act. l. si jussor, §. fidejussor, ff. de fidejuss. l. si quod dominus, ff. de condit. indeb. Donellus lib. 12. comment. cap. 2. de obligatione civili, & naturali juncta, constat impedire repetitionem; nam qui ita debet, propriè debitor appellatur, l. creditores 10 ff. de vero. signif. Obligatio autem civilis nuda repetitionem non impedit, quia cum is, qui tantum obliga ione civili tenetur, habeat exceptionem qua liberetur, perinde habetur ac si obligatus non esset, ex l. nihil interest, ff. de reg. jur. ut etiam indebitum dicitur quando debitor tutus est exceptione perpetua, l. qui exceptionem 40. ff. de condit. indeb. Nec contrarium probat textus in l. Julianus 60 ff. de condit. indeb. nam in eo agitur de vero debitore, ut docet Donellus uti proxime.

Deinde sciendum est, solventem indebitum per errorem, dupliciter errare posse, vel in jure, vel in facto. Utriusque membri exempla adducit Consilius in l. 1. ff. de juris & facti ignor. & potest proponi in terminis legis error, C. ad leg. Falcid. veluti si quis non perpendens vires hereditatis, omnia legata in solidum solvat legatariis, putans amplius esse in hereditate, quam postea apparuit; tunc in facto erratum dicitur. In jure autem ipse errabit, si nesciat beneficium legis Falcidie sibi competere. Et licet repetitionem denegent illi, qui per errorem juris solvit, Cujacius lib. 5. observ. cap. 39. Duarenus ad titulum de condit. indeb. cap. 3. Donellus lib. 1. comment. cap. 21. Bronchorst, centur. 2. assert. 36. Perez ad tit. C. de condit. indeb. num. 12. Contrarium tamen rectius docuerunt Sichardus, Wesembach. & Tuldenus ad eundem titulum, Grocius lib. 3. introduci. ad jurispr. cap. 30. Bachovius disput. 4. de action. thesi 17. Vinus lib. 1. select. cap. 47. per totum. Requiritur ergo ut indebitum sit ratione ejus persona, cui solvitur; nam qui debet certam quantitatem, quamvis respectu sui creditoris sit verus debitor, & ei solvendo debitum solvat, si tamen solvat alii, indebitum solvisse intelligitur, l. in summa 65. §. ult. ff. de condit. indeb. & è contra, quamvis alicui aliqua quantitas debeatur, si tamen solvat qui non debebat, debitum solvit, l. si pene 19. §. quamvis, ff. de condit. indeb. Nec contrarium probatur in l. de hereditate 5. C. de pet. heredit. vel illi qui falsò existimans se heredem esse, solvit creditoribus hereditariis, denegatur repetitio. Cui difficultari varias adducunt solutiones Barbosa in l. divortio 8. 2. p. §. ult. numero 5 ff. solut. matrim. Charondas lib. 2. verosimil. cap. 15. Brissolinus lib. 2. de solut. tit. de delegat. Madera aumadv. juris cap. 13. Perrus Gregorius lib. 22. synagm. cap. 9. M. Liclama lib. 6. membran. eclog. 17. Sed pro vera solutione ita distinguendum est. Aut is qui non debebat, solvit nomine veri debitoris, & hoc casu nulla conceditur repetitio, quia licet unicuique pro alio etiam invito solvere,

solvere, l. *soluzione* 23. l. *solvere* 53. ff. de solut. l. *solvendo*, ff. de negotiis gestis; textus ita intelligendus in d. l. de hereditate ubi heres postquam conventus fuit, solvit creditoribus hereditariis. Et quia tunc incertus erat de jure suo, solutionem fecit bona fide, id est, nomine hereditatis, aut ejus qui per sententiam verus heres pronuntiaretur: & ideo denegatur repetitio. Quo modo etiam accipiendus est textus in l. *repetitio* 44. ff. de condit. indeb. aut solvit nomine suo, credens per errorem se debere; quo casu cum debitor non sit, repetitionem habet, dicitur l. si poena 19. quo modo haec jura conciliant Cujacius lib. 8. observ. cap. 9. Duarenus ad tit. de condit. indeb. cap. 7. Donellus lib. 14. comment. cap. 13. Gilkenius ad tit. C. de condit. indeb. num. 27.

6. Tandem sciendum est, quod licet scienter solvens indebitum donare videatur, ideoque non possit repetere, l. 1. ff. de condit. indeb. l. *cujus* 53. ff. de reg. jur. l. *Campanus*, ff. de oper. libert. cum tamen per errorem solvit quod indebitum est, utroque jure, vel saltem naturali, licet civiliter debeat, repetitio competit, l. 1. l. 6. l. *fideicommissum* 7. C. de condit. indeb. Duarenus ad eundem titulum, Balduinus in *Novella* 1. *Marranus inter opera Merul.* cap. 2. *Serna exercit.* 2. *Hunnii volum.* 1. in *Treulerum disput.* 9. *Donellus* 14. *comment.* cap. 10. Si autem utroque jure, aut saltem naturaliter debeat, non datur repetitio, quia cum tantum aequitate naturali haec repetitio nitatur, l. *nam hoc natura*, ff. de condit. indeb. ideo cum naturalis ratio inducit obligationem, cessat repetitio. Similiter si civiliter, & naturaliter debeat, sed debitor exceptione tirus sit, aut quia exceptio elidit actionem, tunc quia modificat ipsam condemnationem, ut in textu antecedenti solutum per errorem repeti non potest, l. *idem*, l. *nam si* 17. ff. de condit. indeb. nisi exceptio perpetua sit, l. *qui exceptionem* 40. ff. eodem tit. Cujacius in l. 4. C. de pact. Prosequuntur hujus conditionis materiam Duarenus, & Andreas Cludius ad tit. ff. de condit. indeb. Bartolus Kefius interpret. cap. 24. *Larrea decis.* 85. *Vitalis lib.* 2. *variari.* cap. 22. & 23. *Pinellus lib.* 2. *select.* cap. 15. *Arias* a *Mela lib.* 1. *variari.* cap. 47. & lib. 2. *variari.* cap. 31. *Merillus lib.* 3. *observ.* cap. 10. & lib. 1. *variari.* ex *Cujacio*, cap. 20. *Madera animadvers.* cap. 13. *Heraldus lib.* 2. *emend.* cap. 24. *Gifanius in l. cum quis*, C. de jur. & facti ignor. *Hunnii ad Treutl.* volum. 1. *disput.* 22. q. 19. *Drekerus lib.* 1. *dissert.* 2. *Franzchiz dissert.* 2. num. 21. & circa eam observandi sunt textus in l. *de qua re*, §. *cum absentem*, ff. de iudiciis, l. *cum in fundo*, §. *ultimo*, ff. de jure dot. l. 41. ff. solut. *maritum*. l. 4. §. *si quis pupillo*, de doli except. l. 8. ff. de alim. *legat.* l. 3. §. 1. ff. de in rem *verso*, l. *debitor* 59. ff. ad *Trebellianum*, juncto *Fabro lib.* 7. *conject.* cap. 17. l. *si testamento* 49. §. *quod si dno*, ff. de *fidejuss.* l. *tutor* 26. ff. de *liber. legat.* l. 8. §. *si mulier*, ff. ad *Vellejanum*, l. 5. §. *idem Julianus*, ff. de *liber. legat.* l. *militis* 36. §. *miles*, ff. de *testam. milit.* l. 7. §. *ultimo*, ff. de *dote pteleg.* l. 38. §. *de peculio*, ff. de *solut.* ubi *Cujacius tract.* 7. ad *Afric.* l. *ultima*, *vers.* *Sicut e consuario*, ff. de *negotiis gestis*, l. 20. in *princip.* l. 24. ff. de *actio. empri.* l. 9. ff. de *constit. pecun.* l. *si irasitipularis* 59. ff. de *solut.* l. *si vendidero* 80. §. *penult.* ff. de *furtis*, l. *inter* 26. §. *mandatu.* ff. *mandati*, D. D. *Gonzal.* in *Decretal.* Tom. III. Pars I.

l. *sed addet* 19. §. *si quis cum in annum*, ff. *locari*, l. 2. §. 1. ff. de *verb. oblig.* l. 5. §. *si quis rogatus*, l. 19. ff. de *donat. inter.* l. 18. C. de *usuris*, juncto *Cujacio ibi*, & lib. 8. *observ.* cap. 9. l. 69. §. *fratre*, ff. de *legat.* 2. l. 22. §. *si pignus*, ff. *mandati*.

Deinde, ut ad nostrum Gregonium accedamus, qui integram hanc constitutionem de promptis ex dicta l. cum de indebito, sciendum est, primum casum proponi a Paulo in eo textu, eum reus indebiti conditione conventus inficiatur se pecuniam accepisse; actor autem contrarium probat. Nam tunc reus reddere debet pecuniam, nisi debitam fuisse probet; quia inficiationis, & mendacii poena est, ut onus probandi reus suscipere cogatur. Exemplum extat in l. ea que 4. C. de *conat.* *indeb.* §. *ult.* l. *str.* de *oblig.* qua ex *quasi delict.* Secundum casum refert, si reus ab initio fateatur se pecuniam accepisse, neget autem eam fuisse indebitam; quo casu actori incumbit onus probandi indebitam a se per errorem solutam fuisse. Ratio hujus casus a Gregorio in presenti duplex assignatur. Alia colligitur ex d. l. cum de indebito, in illis verbis. *Quia enim solvitur.* &c. videlicet ex illa vulgari praesumptione, quod nullus creditur indebitum solvere, & negligenter se gerere in patrimonio sui administratione, l. *generaliter* 24. §. *si pecuniam*, ff. de *fideicommiss. libert.* l. *ult.* in *princip.* ff. de *eo quod metus causa*; quam late illustrant *Tiraquellus in l. si nunquam*, verbo *Donatione*, *Gutierrez de juram. confirm.* 1. *part.* cap. 27. ex *numero* 20. *Mendoza de pactis lib.* 1. cap. 4. *quest.* 1. num. 48. Unde cum reus, a quo is qui solvit, & pecuniam repetit, tanquam indebitum solutam, habeat intentionem suam fundatam in juris praesumptione, merito ipsi repetenti incumbit onus probandi, juxta legem *Imperator* 77. ff. de *legat.* 1. junctis *traditus* a *Covar.* lib. 2. *variari.* cap. 6. *numero* 1. *Alvarado de conject.* lib. 1. cap. 4. num. 8. *Mantica de conject.* lib. 1. tit. 2. num. 5. Altera vero ratio provenit ex eo, quia quemadmodum affirmativa, ita & quoties negativa fundamentum est intentionis actoris, vel etiam rei, ab eo qui eam allegat, probari debet, juxta legem 2. *legem eum qui*, ff. de *probat.* *legem actor*, C. *eodem tit.* atque ita cum repetens indebitum fundet suam intentionem in qualitate indebiti, merito eidem incumbit probatio. Tertius casus a Paulo refertur in dicta l. cum de indebito, si pupillus, minor, mulier, rusticus, miles, vel alius simplicitate gaudens, vel desidia deditus (quibus verbis Paulum monachos, & clericos intellexisse, ac comprehendere voluisse notarunt *Joannes Bertrandus in vita ipsius Pauli*, *Merillus lib.* 2. *observ.* cap. 20. & jam reuli in cap. 1. *ne clerici*, vel *monachi*) actores sint. Hi namque si indebiti conditione agant, obtinent, nisi reus conventus debitum esse solutum probaverit, cum hi plerumque forensium rerum ignari sint, illisque jus ignorare, & per errorem juris solutum repetere permittum sit, l. *penult.* ff. de *jur. & facti ignor.* Nec novum est, ut perpendatur in iudicio personarum qualitas, l. *Pomponius* 9. ff. de *negotiis gestis*, l. *nonnunquam* 72. ff. de *judic.* l. *injuriandum* 34. ff. de *jurejur.* §. *non semper*: Nec tantum ex rebus, verum ex personis colliguntur conjecturae, cum facile credatur hujusmodi personas propter simplicitatem, & rerum imperitiam labi, & facilius indebitum solvere. Prosequuntur ipsius textus

interpretationem Cujacii, & Faber *ibi*, Andreas Cludius *ad titulum de condit. indeb. cap. 9. num. 40*

8.
Responde-
tur diffi-
cultatibus.

Nec obstant difficultates supra pro dubitandi ratione adductæ. Non prima; nam licet negativa non possit directè probari, quando mera est, vaga, & absoluta, juxta jura supra adducta; si tamen stricta sit, seu coarctata, ita etiam per indirectum optime probari potest, *l. optimam, C. de contrahend. stipul. cap. extenore, de testibus*: quod manifestè videre est in negativa, de qua agimus; si enim quis probet pecuniam chiro-

grapho contentam, mutuum non accepisse, aut eam jam solvisse, indebitam fuisse per consequens negavit. Nec obstat secunda difficultas; nam responderetur, quod in præsentis specie is, qui negavit numerationem, si convincatur, teneatur postea probare debitam fuisse pecuniam; nec tunc contraria allegat, sed diversa: unde si quis judicio conventus ob mutuum, neget pecuniam sibi creditam fuisse, convictus potest opponere pecuniam jam solvisse, ut latè probat D. Josephus de Rees *lib. 7. opuscul. cap. 3. per totum*.

TITULUS XXIV.

De donationibus.

CAPUT I.

(a) Gregorius Asclepiodoto (b) Patricio Gallorum.

PRudentes viros, sicut estis, Regibus adherere, multorum solamen est. Nam tum præstantiorem sibi locum ad animæ utilitatem datum intelligunt, certum est, quia mercedis causas, ubi inveniunt, non postponunt. Quanto igitur affectu, quantaque devotione gloria se vestra in causis pauperum studio pietatis impenderit, dilectissimo filio nostro Candido Presbytero renunciante comperimus. Sed quoniam hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se quod sponte tribuit, æstimet; & nisi in beneficiis suis creverit, nihil præstitisse se reputet: paterna dilectione salutantes, gloriæ vestræ superscriptum Presbyterum, & patrimonium Ecclesiæ nostræ fiducialiter commendamus, ut ope gratiæ vestræ præmunitum, molestias, & onera nulla sustineat. Sic igitur boni studii in vobis cura proficiat, ut utilitates pauperum vobis annitentibus nutriantur, & sentiamus quod de charitate vestra præsumimus. Augete favoris vestri præsidia, quia apud nobilium mentes semiplenum bonum videtur, quod sine adjectione relinquitur. Et quoniam ab excellentissimis Regibus Francorum filiis nostris poposcimus, ut ipsum patrimonium sub sua cura habere dignentur, vobis adminiculantibus impleatur, us vestrum possit esse quod poposcimus: quatenus & nos gratias referentes, pro gloriæ vestræ incolumitate orare anxius valeamus, & vestrorum bonorum vicissitudinem Deus vobis omnipotens, & hic, & in futuro recompenset. Clavim verò à sacratissimo beati Petri corpore, in qua de catenis ejus benedictio continetur, transmisimus, quæ collo vestro suspensâ, contra omnia adversa vos muniat.

NOTE

1. (a) **G**regorius.] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* & verba hujus textus extant apud D. Gregorium *lib. 12. indict. 7. epist. 17.* ex quo registro ita restituo litteram hujus textus. Antonius Augustinus *in notis ad r. collect. in præsentiait*, non magnam fore jacturam si hoc textu volumen hoc careret, præcipuè cum non improprie hæitari possit, an legem contineat, cum in eo aliquid non jubeatur, permittatur, seu prohibeatur, ex traditis ab Anguiano *lib. 1. de legibus, cap. 7.* Credo verò primum compilatorem tantum quævisse in præsentis epistola sensum accommodatum, & ita

hæc verba compilasse sub titulo *de donat.* Cum enim nobilitas nihil aliud sit, quam divitiæ ex majoribus in successores derivatæ cum accessione virtutis, Aristotel. *lib. 1. Pol. cap. 1.* *ibi: Genere nobiles esse videntur, quibus majorum est virtus, & divitiæ.* Juvenalis *satyr. 2.* *ibi: Clarus genere, atque opibus vir.* Livius *lib. 32. de Urbe*, *ibi: Bona mulier, genere clara, ac divitiis; conferunt enim plurimum divitiæ ad magnanimitatem, per quam virtutem maxima nobilitas commendatur; ut ex Aristotel. docet D. Thomas 2. 2. q. 124. art. ult. illustrant Tiraquel. de nobilit. cap. 3. Eguinarius Varo eod. tract. cap. 2. Turtureus *lib. 2. cap. 6. Valenzuela consil. 166. num. 61.* & hi, qui abundant opibus à majoribus comparatis, atque traductis,*